

Dae Forum Traiani a Fordongianus

Unu càminu in s'istòria de Fordongianus,
intra a sas pedras vulcànicas e a sas abbas curativas.

Traballu a cura de s' Isportellu Linguisticu de Alà - Progetu "Creschimus in Limba" – annualidade 2025/2027 –
Bandu TuLis – Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

Inue s'agatat?

- **Fordongianus** est una bidda collocada in su tzentru de sa Sardigna in sa regione istòrica de su **Barigadu**.
- S'agatat a manu manca de su **Riu Tirsu** e gràtzias a sa presèntzia de unu càntaru de abba caente sos romanos in su **I sèculu d.C** b'ant fraigadu sas primas domos dende-li su nùmene de ***Acquae Hypsitanae***.

DAE LOGU DE ABBOJU E CUMMÈRTZIU A SEDE MILITARE

Ma est suta a s'imperadore Traiano chi benit elevada a su gradu de Forum, e càmbiat nùmene divenende **Forum Traiani**.

Unu logu in ue s'abbojant in paghe, pro cummertziare sos romanos e sos ùrtimos rebeldes, chi istaiant in sa Barbàgia.

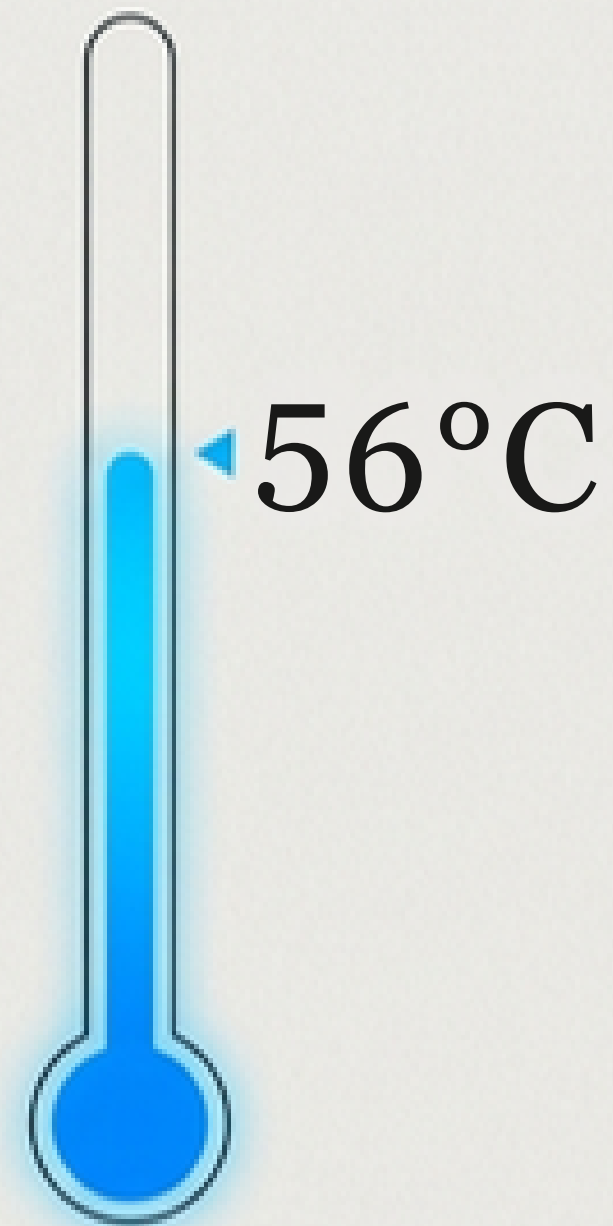
In su perìodu tardu imperiale e bizantinu, **Forum Traiani devenit una sede militare de importu mannu** gràtzias a sa positzione istratègica pro su controllu de sos caminos de intrada e essida a cara a su tzentru de sa Sardigna, e fintzas gràtzias a sa presèntzia de sa tumba de Santu Lussurzu unu de sos primos màrtires cristianos.

SU "CORO CAENTE" A 56°C

Sas Abbas

Unu càntaru de abba caente chi non firmat mai, e nd'essit totu s'annu a una temperaturada de 56°C, siat in ierru che in istiu.

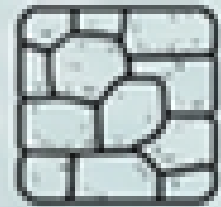

Sas Curas

Custu non est istadu unu logu de igiene e de ispàssiu ebbia. Custas abbas ant propiedades chi agiuant a sanare sos dolores, e sos romanos l'ischiant bene, difatis sunt istadas agatadas duas istàtuas de **BES**, una divinidadade pregada pro agiuare a sanare dae sos males.

Comente sunt mudadas sas termas: dae sa Natura a s'Ingegneria

Termas I (I - III sec. d.C.)

Matèria:
Contones mannos in trachite birde

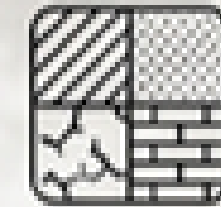
56°C.
Calore:
Isfrutamentu de s'abba naturale chi essit a (56°C).

Logu de importu:
una baltza manna de abba tèbia: **sa natatio.**

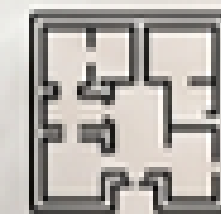
Terme II (IV sec. d.C.)

Matèria:
Fatas in cimentu romanu e matones.

Calore:
S'abba beniat caentada gràtzias a furros a linna

Logu de importu:
Unu caminu tzirculare in tres baltzas de temperaturadas diferentes

Termas I: Un'ispantu in trachite birde (I sec. d.C.)

Architettura Naturale

Fraigadas impitende contones mannos e minores de trachite birde de su logu, una pedra de origine vulcaica.

S'ingegneria de sas abbas

Sa **NATATIO** fiat manna meda e totu inghiriadu dae iscalinos pro si sètzere, s'abba naturale caente meda, in antis de nch'essire a cue, beniat intebiada fatende-la passare intro de unu lacu pienu de abba frita.

Sa bellesa de s'itutura

Sa natatio fiat carrarzada dae una "cobertura a botte" decorada cun "pasta de bidru" in colore de chelu e cun figuras de ninfas.

Termas II: Su tziclu de su Benèssere

S'impianu tardu-antigu est progetadu pro sikhire unu percursu igiènicu e curativu a forma de aneddu.

Frigidarium:

In custu ambiente b'aiat duas baltza distintas pienas de abba frita, una arrambada a su muru de sas Termas I e una in s'àbside

Tepidarium

In custu ambiente sa temperaturada fiat tèbia, inoghe si preparaiat su corpus a retzire sa calura abituende-lu a pagu a pagu

Calidarium

Custu ambiente fiat su pius caente, dotadu de lacos e de furros pro caentare s'abba e s'aera.

Su restu de su Forum Romanu

SAS ATIVIDADES

Sas tabernaes e sos hospitium (butegas, tzilleris, logos a dormire) daiant cara a sa piatza e in sas fatzadas podimus bìdere oe chi est oe carchi bìculu de sas pinturas chi las decoraiant in cussu tempus.

SAS INFRASTRUTURAS

Su Castellum Aquae, fiat unu sistema formadu dae lacos e canales picados in sa trachite, chi garantiant sa riserva de s'abba, e dae una chi *cloaca* faghiat cùrrere s'abba chi bi fiat in plus.

SU COLLEGAMENTU

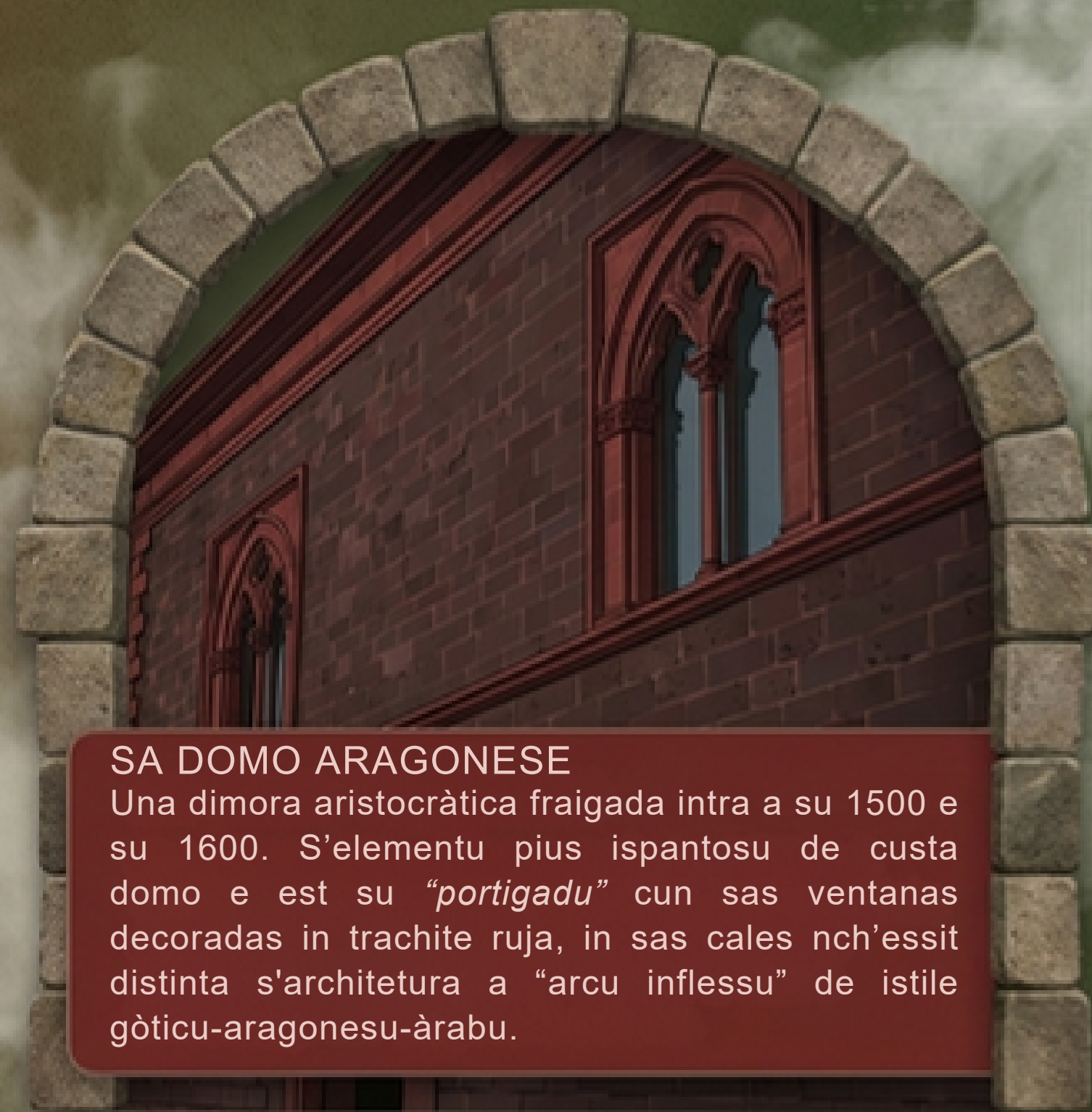
Un'iscalinada ispantosa collegaiat sa piatza termale cun su restu de sos fraigos de sa rica e potente bidda de **Forum Traiani**.

S'eredidade in sos sèculos: pedras, fede e nobiltade

SA CREJA DE SANTU LUSSURZU

Sa creja de Santu Lussurzu, fraigada in su sèculu XI subra a una necròpoli tardu-antiga e subra a un'anfiteatru romanu est devènnida su coro de sa fede cristiana pro custu màrtire, testimoniende sa continuidade religiosa de su logu.

SA DOMO ARAGONESE

Una dimora aristocràtica fraigada intra a su 1500 e su 1600. S'elementu pius ispantosu de custa domo e est su "*portigadu*" cun sas ventanas decoradas in trachite ruja, in sas cales nch'essit distinta s'architettura a "arcu inflessu" de istile gòticu-aragonesu-àrabu.

S'identidade de oe.

SAS PEDRAS

Sos artesanos e sos picapedreris de Fordongianus sighint a bogare e traballare sa “trachite polìcroma”, signende oe chi est oe s'architettura de totu su Barigadu.

SAS ABBAS

A pustis de duamiza annos dae su fràigu de Forum Traiani, su turismu termale modernu sighit a impitare sa matessi abba chi essit semper a 56°C.

***Un'istòria iscrita in sa fortza de sa
pedra vulcànica e in sos carìgnos
caentes de sas abbas suas.***

Dae Forum Traiani a Fordongianus

TRABALLU A CURA DE S' ISTITUTU CHIRCAS –
PROGETU CRESCHIMUS IN LIMBA
– ANNUALIDADE 2025/2027 – BANDU TULIS –
FINANTZIADU DAE SA RAS CUN SA L. 482/99 E SA L.R 22/2018

